

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. május 9.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

---

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
---

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
---

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
---

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.
---

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.
1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.
0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.
4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. feladat: Az ókori kultúra (Összesen 4 pont)

- a) Igaz
- b) Igaz
- c) Hamis
- d) Hamis

2. feladat: A középkori gazdaság (Összesen 5 pont)

- a) 2. népességnövekedés; 5. háromnyomásos gazdálkodás; 10. szügyhám; (Elemenként 1 pont.)
- b) céh (1 pont)
- c) Pl.: a minőség garantálása, a verseny kiküszöbölése, a piac szabályozása, a kontármunka megakadályozása. (Elemenként 0,5 pont.)

3. feladat: Az Árpád-kori építészet (Összesen 4 pont)

1.)	2.)	3.)	4.)
e)	d)	b)	c)

4. feladat: XIV. Lajos uralkodása (Összesen 4 pont)

- a) abszolutista *vagy* korlátlan hatalmon alapuló kormányzati rendszer *vagy* abszolút monarchia (1 pont)
- b) XIV. Lajos *vagy* az uralkodó *vagy* a király (1 pont)
- c) (Elemenként 0,5 pont.)
A szövegből pl.: „Mind a négy államtitkárnak megparancsoltam, hogy ezentúl semmit alá ne írjanak, míg be nem számoltak róla [...]” vagy „megparancsoltam, hogy ezentúl semmit alá ne írjanak [...] a pénzügyi főintendáns se.” vagy „Elrendeltem” vagy „minisztereimet [...] magamhoz rendelem [...]”
Az ábráról pl.: „XIV. Lajos az egyedüli döntő hatalom” vagy „törvényeket rendel el” vagy „Az állam én vagyok” vagy mindhárom hatalmi ágat felügyeli.
- d) alkotmányos monarchia (1 pont)

5. feladat: Zrínyi Miklós (Összesen 4 pont)

- a) (I.) Lipót (magyar király)
- b) 1664
- c) Pl.: megsemmisült a török utánpótlást biztosító híd, *vagy* megnehezítette a híd elpusztítása a török támadások kibontakozását a hódoltság *vagy* az ország déli területein. *Minden hadászati érvelésű helyes megoldás elfogadható!*
- d) Kanizsa

6. feladat: A XIX. század szocialista eszméi (Összesen 4 pont)

Betűjel	a)	b)	c)	d)
Sorszám	4.	5.	2.	1.

7. feladat: A dualizmus gazdasága (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont)

- a) Mindkettő
- b) Egyik sem
- c) Diagram
- d) Táblázat

8. feladat: Az ENSZ működése (Összesen 4 pont)

- a) Hamis
- b) Hamis
- c) Igaz
- d) Hamis

9. feladat: A két világháború közötti korszak művelődéstörténete (Összesen 4 pont)

a)	b)	c)	d)
5	4	3	1

10. feladat: A rendszerváltozás (Összesen 4 pont)

- a) 1990
- b) MDF – FKgP – KDNP *vagy* a pártok teljes nevével válaszol. *A sorrend mindegy, de pontadás csak mindhárom felsorolása esetén lehetséges!*
- c) Egyetlen párt sem szerezte meg (vagy érte el) az abszolút többséget *vagy* 50% + 1 szavazatot.
- d) 3.

11. feladat: Globális problémák (Összesen 2 pont)

- a) Pl.: A legnagyobb tartalékokkal rendelkezők kevesebbet termelnek ki, mint a kisebb készletekkel rendelkező fejlett országok. (Más, helyes ellentétre utaló válasz is elfogadható!) (1 pont)
- b) Pl.: A fejlett országok az ipari termelés fokozása érdekében nagyobb kitermelésre kényszerülnek.
Pl.: Néhány közel-keleti ország az ár növelése érdekében visszafogja a kitermelést.
Pl.: Egyes országok politikai okokból fogják vissza az olajkitermelést. (Elemenként 0,5 pont)

12. feladat: A mai magyar társadalom (Összesen 3 pont)

- a) Pl.: diktatúra *vagy* pártállam volt (1 pont)
- b) Pl.: jogállamiság, alapjogok védelme, hatalmi ágak elválasztása, hatalmi ágak egyensúlyának megteremtése, alkotmányvédelem (*maximum 2 elem értékelhető*) (Elemenként 0,5 pont.)
- c) Pl.: előzetes normakontroll, alkotmányértelmezés, utólagos normakontroll (*maximum 2 elem értékelhető*) (Elemenként 0,5 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Ellenreformáció (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a katolikus megújulás folyamatát mutatja be és vázolja a művészetek ebben játszott szerepét. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tartalmaz (pl.: a tridentin zsinat összehívása nagy jelentőséggel bír a katolikus egyház térvesztési folyamatának megállításában és megfordításában; a jezsuita rend különböző tevékenységi köreinek köszönhetően a katolicizmus számos területen megerősödik. A barokk stílus sajátosságainak köszönhetően jelentős szerepet játszik a hívek érzelmi-hitbeli meggyőződésének megerősítésében), és ezekre konkrét megoldásokat is kidolgoz.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a tárgyalt jelenségek a XVI-XVII. század folyamán zajlanak. Meg tudja nevezni a kulcsfontosságú eseményeket (tridentin zsinat, jezsuita rend létrejötte stb.), el tudja helyezni időben a barokk korstílus kibontakozását (XVI. sz. vége-XVII. sz. eleje). Meg tudja nevezni azokat az országokat, melyek élenjártak a katolikus megújulási folyamatban.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat (egyház, pápa, művészeti ágak, katolikus megújulás stb.) illetve a témához tartozó fogalmakat. (zsinat, jezsuiták, Index, inkvizíció, hitviták, rekatolizálás, barokk, érzelmi túlfűtöttség stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: megállapítja, hogy a jezsuiták célja a katolikus egyház pozícióinak megerősítése, és ehhez a hit különböző formákban történő terjesztését használják eszközként (nyilvános prédikációk, oktatás, képzés). vagy kifejti, hogy a tridentin zsinat legfontosabb célkitűzései a katolikus egyház belső megerősítése és a reformáció visszaszorítása. T Pl. felsorolja azokat a művészeti eszközöket, amelyek segítségével a barokk kiválóan alkalmas volt az emberek hitének újbóli megerősítésére, stb.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó alapvetően a katolikus megújulás folyamatát mutatja be. T Pl.: a tridentin zsinat összehívása nagy jelentőséggel bír a katolikus egyház térvesztési folyamatának megállításában és megfordításában, mind a belső megújulást, mind az elvesztett pozíciók visszaszerzését célul tűzte ki. T Pl.: a jezsuita rend különböző tevékenységi köreinek köszönhetően a katolicizmus számos területen megerősödött, pl. az oktatásban, a könyvkiadásban, az egyház belső rendje megszilárdul, stb. T Pl.: a barokk stílus sajátosságainak köszönhetően jelentős	0–8

	szerepet játszik a hívek érzelmi-hitbeli meggyőzésének megerősítésében a festészet és az építészet terén (eszközei a mozgalmasság, a díszítőelemek nagymértékű használata).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Nyugat-Európa gazdasága a kora újkorban (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nyugat-európai gazdasági és társadalmi változások okait és folyamatát elemzi. Az elemzés feltárja a nagy földrajzi felfedezések és a nyugat-európai gazdasági-társadalmi átalakulás közötti összefüggéseket (pl. a nemesfém-beáramlás hozzájárult a tőkeképződés a manufaktúraipar kialakulásához, a bekerítések a munkásság kialakulásához). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azok alapján lényeges megállapításokat tesz, következtetéseket von le.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a társadalmi és a gazdasági változások Nyugat-Európában a felfedezések után, a XVI-XVII. században bontakoztak ki. A változások főleg a centrum és részben a félperiféria országait érintették, és Itália, illetve az Ibériai-félsziget országai fokozatosan lemaradtak a fejlődés élvonalától.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. földrajzi felfedezések, tőkefelhalmozás, világkereskedelem, behozatal, kivitel. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. bekerítések, manufaktúraipar, urbanizáció, váltó, reklám, bérlő, vállalkozás.	0–6
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: bemutatja a manufaktúrák elterjedésének jelentőségét, és megállapítja, hogy ez társadalmi átalakulással járt együtt. T Pl.: rámutat a bekerítések következményeire, és megállapítja, hogy Nyugat-Európában megjelenik a modern nagyváros. T Pl.: elemzi a világkereskedelme kialakulásának folyamatát <i>vagy</i> rögzíti a felfedezések következményeit Európa különböző régióira nézve. T Pl.: bemutatja a társadalmi változásokat (a parasztság jelentős része a városba kerülve bérmunkássá lesz), és megállapítja, hogy ez az átalakulás a modern kapitalizmus előfeltétele.	0–10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó esszéjében alapvetően a felfedezéseknek a kapitalista társadalmi-gazdasági struktúra kialakulására gyakorolt hatásait tárja fel és elemzi.</p> <p>T Pl. feltárja a főbb világkereskedelmi útvonalak irányát és áruösszetételét, megállapítja, hogy az Európa, Afrika és Amerika közötti kereskedelemről elsősorban a nyugat-európai országok (Anglia, Hollandia) profitáltak.</p> <p>T Pl. feltárja, hogy a kereskedelmi vállalkozások fejlődése és a világkereskedelem kialakulása között szoros összefüggés van, és megállapítja, hogy a nemesfém beáramlása nem egyformán hatott Európa különböző régióira.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a tömegtermelés előfeltétele elsősorban a parasztok földtől való megfosztása volt.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy a pénzügyetek fejlődése ügynökök, vállalkozók, bankárcsaládok megjelenését és felemelkedését eredményezte, ami elengedhetetlen volt a modern pénzgazdálkodás létrejöttéhez szempontjából.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. A harmadik világ XX. századi problémái (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a harmadik világ válságjelenségeit mutatja be, és a válasz tartalmazza az egyes problémák következményeit is.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl.: a túlnépesedés, szegénység, élelmezési válság gazdasági-társadalmi összefüggéseire).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megemlíti, hogy a tárgyalt probléma a XX. század második felében jelentkezett, elsősorban a déli félteke országaiban, de következményei a világ egészét érintik.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat (népesedés, nagyváros, ipari termelés, mezőgazdasági termelés stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (harmadik világ, fejlődő országok, demográfiai robbanás, adósságteher stb.).</p>	0–4

Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a XX. század második felében a népesség növekedési üteme a fejlődő országokban lényegesen nagyobb volt, mint az ipari országokban, és megállapítja, hogy a gyors népességnövekedéssel a mezőgazdaság fejlesztése nem tartott lépést, így ezekben az országokban élelmezési válság alakult ki.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a harmadik világban növekszik az eladósodás, a nagyvárosok népességszáma, és megállapítja, hogy mindezek hátráltatják a gazdasági fejlődést.</p>	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a harmadik világ gazdasági és társadalmi jellemzői közötti összefüggéseket.</p> <p>T Pl.: elemzi a demográfiai robbanás okait (pl. születési és halálozási arányok alakulása, a családtervezés és a születésszabályozás hiánya) és megállapítja, hogy mindezek összefüggnek az élelmezési válsággal és a gazdasági-kulturális tényezőkkel is.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a mezőgazdasági fejlesztés elmaradása miatt a népesség egyre jelentősebb része a nagyvárosokba költözik, de a város nem tud munkát biztosítani számukra, és megállapítja, hogy így nagyobb részük a nyomornegyedek lakója lesz.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a harmadik világ gazdasági és társadalmi problémái összefüggnek egymással, és megállapítja, hogy ezért ezeket a problémákat csak nemzetközi összefogással lehet orvosolni (nemzetközi agrárkutatók, segélyprogramok stb.).</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. Katonai szövetségek az I. világháború előtt (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az első világháborúban szemben álló katonai szövetségek létrejöttét mutatja be.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a nagyhatalmak gyarmatok miatti ellentéteit, az imperialista törekvéseket.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogy a világ újrafelosztásáért folytatott küzdelem mennyiben befolyásolta az egyes szövetségi rendszerek megszületését.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a katonai szövetségek létrejötte az 1870-es évektől kezdődött, és a XX. század első évtizedére befejeződött. Konkrét évszámokat (1882, 1904, 1907) említ. Megnevezi a szövetségeket alkotó európai nagyhatalmakat és a gyarmatok miatti ellentétek helyszíneit (Afrika, Közel-Kelet, Távol-Kelet stb.).</p>	0–4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat (gyarmat, fejlődés, háborús ellentét stb.).</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (hármasszövetség, antant stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: megnevezi a katonai szövetségeket: három császár szövetsége (1873; Németország, Oroszország, Osztrák–Magyar Monarchia), hármasszövetség (1882; Németország, Osztrák–Magyar Monarchia, Olaszország), antant (1904, 1907; Oroszország, Nagy-Britannia, Franciaország), és megállapítja, hogy az I. világháború előtt két egymással szemben álló szövetségi rendszer jött létre.</p> <p>T Pl.: a diagram alapján ismerteti a nagyhatalmak egyenlőtlen fejlődését, és megállapítja, hogy ennek egyik oka a második ipari forradalom során bekövetkező gazdasági változás.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy a német gazdaságnak piacra és nyersanyagokra volt szüksége, és megállapítja, hogy ezért Németország gyorsabb nehézipari fejlődése kielezte a gyarmattartók közötti ellentéteket, vagy utal arra, hogy az egységes Németország létrejötté megváltoztatta az addigi nagyhatalmi erőviszonyokat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a szövetségi rendszerek kialakulásának fő tényezője a gyarmati versengés volt, és megállapítja, hogy így a hagyományos gyarmattartó hatalmak (angolok, franciák) között csökkent a nagyhatalmi ellentét.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a szövetségi rendszerek létrejöttét meghatározó tényezőket, kitér a szövetséget alkotó államok hatalmi céljainak bemutatására.</p> <p>T Pl.: elemzi a német külpolitika céljait (Franciaország elszigetelése, a gyarmatbirodalom kiépítése, közel-keleti kapcsolatok létesítése stb.), és megállapítja, hogy a nagyhatalmi versengésnek döntő szerepe volt a szövetségi rendszerek kialakulásában.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a gazdaságilag fejlődő Németországnak gyarmatokra volt szüksége, és megállapítja, hogy ezért vált külpolitikája agresszívvé.</p> <p>T Pl.: megfogalmazza, hogy az angol–német viszony romlásában nagy szerepe volt a német flottafejlesztésnek, amely veszélyeztette Nagy-Britannia tengeri hegemóniáját.</p> <p>T Pl.: bemutatja a balkáni kérdéskör problémáját (a török iga alól felszabaduló balkáni államok problémái, az orosz befolyás erősödése a térségben, vagy foglalkozik a tengersizorsók kérdésével, Anglia szerepét kiemelve, a hajózás szabadságát biztosító döntések fontosságát megemlítve), és megállapítja, hogy a XIX. század végére a Balkán Európa legjelentősebb válságterületévé vált.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p>	0–8

	A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Az Árpád-kor (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a keresztény királyság létrejöttének és az államszervezet kiépítésének szerepét mutatja be a korszak társadalmi átalakulásában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, pl. az uralkodó törvényekkel biztosította az egyház működését.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy az államalapítás kezdetét 1000-ben vagy 1001-ben I. (Szent) István koronázása jelentette, rögzíti I. (Szent) István uralkodási idejét, és utal arra, hogy a keresztény magyar állam a Kárpát-medencében alakult ki.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (állam, államszervezet, társadalom, kereszténység, tulajdon, egyház, hatalom stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (tized, ispán, vármegye, előkelő, keresztény királyság stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy I. (Szent) István birtokadományaival, törvényeivel biztosította az egyház anyagi alapját (pl. tized) és a keresztény vallásgyakorlatot (pl. templomalapítás, böjt), és megállapítja, hogy ezzel megteremtette az egyházi társadalom kiépülését, valamint létrehozta a magyar egyházszerkezetet. T Pl.: rögzíti, hogy a feudális birtok- és jogrendszer terjedése nyomán a XIII. századra az előkelők, a közrendű szabadok és a szolgák helyzetében következett be változás, és megállapítja, hogy ennek oka, hogy a birtokosok szolgálatra kötelezték a szabadokat, míg a szolgák egy része terményhányadért földet kapott.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a társadalmi változások okait és a társadalmi szerkezet jellemzőit.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy döntően a birtokadományozások révén alakult ki az egyházi és a világi vezetőréteg, és megállapítja, hogy az új vezetőréteg I. (Szent) István támaszává vált az államszervezés során.</p> <p>T Pl.: megfogalmazza, hogy I. (Szent) István törvényeiben biztosította a magántulajdon védelmét, és megállapítja, hogy ezzel szilárdult meg a magántulajdon, mely a feudális gazdaság és társadalom alapja.</p> <p>T Pl.: felsorolja a fontosabb társadalmi rétegeket, utal a köztük lévő jogi, vagyoni különbségekre.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. A három részre szakadt ország (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó az 1541 és 1629 közötti időszak országegyesítő törekvéseit mutatja be.</p> <p>Lényegre törően vázolja Fráter György, Bocskai István és Bethlen Gábor országegyesítő elképzeléseit.</p> <p>Az elemzés a hatalmi viszonyok tükrében feltárja a tervek megvalósítását akadályozó tényezőket.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat; azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a tárgyalt események meghatározó időpontjait (Buda török kézre kerülése, tizenötéves háború, Bocskai-szabadságharc, Bethlen Gábor uralkodása), és utal a három országrész földrajzi vonatkozásaira.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat (országegyesítés, országgyűlés, rendek stb.).</p> <p>T Helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, hajdú stb.)</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy 1541 után Fráter György a Habsburgokkal szövetségben képzelte el Magyarország újraegyesítését – a török ellenében, és megállapítja, hogy ez azzal is magyarázható, hogy csalódott a török politikában.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Fráter György halála után a török 1552–1566 között több hadjáratot vezetett, de az ország egész területét nem</p>	0–10

	<p>tudta elfoglalni, és megállapítja, hogy a Habsburgoknak sem volt elég erejük a török legyőzésére, így az országegyesítés nem sikerült.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a tizenötéves háború következtében az országegyesítő törekvések összekapcsolódtak a Habsburg-ellenes küzdelmekkel, és megállapítja, hogy ezekben a harcokban fontos szerepe volt az Erdélyi Fejedelemségnek.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Bocskai és Bethlen a távolabbi jövőben látják esélyét az újraegyesítésnek, és megállapítja, hogy a jelenre nézve elfogadják a kompromisszumos megoldásokat, vagy reálpolitikusként ítélték meg az erőviszonyokat.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja az országegyesítő törekvések lényeges vonásait, elemzi a célokat és a lehetőségeket, és feltárja a megvalósítást akadályozó tényezőket.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a három részre szakadt Magyarország két nagy birodalom ütközőzónája lett, és nagyhatalmi törekvéseik „céltablájává vált”, és megállapítja, hogy ennek következtében az országnak rendkívül kis mozgástér állt rendelkezésére önállóságának kivívásához.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Fráter György – bízva a Német-római Császárság fegyveres támogatásában – a Habsburgokkal képzelte el az országegyesítést, és megállapítja, hogy a német haderő a XVI. század második felében elégtelennek bizonyult a török túlerővel szemben.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a Habsburg-török tizenötéves háború idején Bocskai a Habsburgok ellenében – a török jóváhagyásával – elnyerhette volna Magyarországot, és megállapítja, hogy ez a török függés kiterjesztését vonta volna maga után, ezért Bocskai visszautasította.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Bethlen Gábor erdélyi fejedelem – bekapcsolódva a harmincéves háborúba – sikereket ért el a Habsburgok ellen, és megállapítja, hogy a XVII. század első felében nem volt realitása az ország újraegyesítésének, mert erre csak valamely nagyhatalom ellenében kerülhetett volna sor.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. A reformkori iparosodás, tőkés átalakulás (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a magyarországi iparosodás kezdeteit, feltárja ellentmondásait, és a válasz tartalmazza, hogy a reformkor egyik központi kérdése az iparosítás volt. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, pl. a belső tőkeképződés a terménykereskedelemből származott.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megemlíti, hogy a reformkor az 1830 és 1848 közötti időszakot öleli föl, Magyarország ekkor a Habsburg Birodalom része volt.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (közlekedés, vasút, fellendülés, gyáripár, hitelélet, iparosítás stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (reformkor, iparpártolás, Védegylet, védővámrendszer, terménykereskedelem stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: megfogalmazza, hogy a XIX. század elején kevés és jelentéktelen volt a magyarországi gyáripár, és megállapítja, hogy ennek oka a tőkehiány és/vagy Magyarország birodalmi helyzete. T Pl.: bemutatja a reformkori iparfejlődés tényezőit (az állam szerepe, Kossuth szerepe, belső tőkeképződés), és megállapítja, hogy az 1840-es évektől indult fejlődésnek a gyáripár (élelmiszer, textil, vas- és építőipár).	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a magyarországi iparosodás kezdeteit, és feltárja ellentmondásait. T Pl.: rögzíti, hogy a reformkorban a népességszám növekedésével megnőtt a hazai piac felvevőképessége, és megállapítja, hogy ennek hatására a korábbi kisműhelyekből kifejlődtek az üzemek. T Pl.: bemutatja a magyar reformellenzék szerepét az iparpártolásban (közlekedésfejlesztés, gyáralapítás, Védegylet), és megállapítja, hogy Kossuth felismerte, hogy a hazai iparfejlődés feltétele az önálló védővámrendszer. T Pl.: rögzíti, hogy Magyarországon korszerűtlen volt a közlekedéshálózat, és/vagy fejletlen a hitelélet, mely hátráltatta a fejlődést, és megállapítja, hogy ezek fejlesztése az 1840-es évektől kezdődött meg.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. A Habsburg-udvar és a magyar rendek viszonya (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó elemzi az adott időszakot a Habsburg-udvar és a magyar rendek viszonyának alakulása szempontjából.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a Habsburg államszervezet központi és rendi jellegű irányítását/működését Magyarországon.</p> <p>A vizsgázó kitér a jogi helyzet változásainak okaira és következményeire.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy az elemzett időszak a XVIII. századi Magyar Királyságra/Magyarországra vonatkozik, amely a Habsburg Birodalom része, valamint említ néhány konkrét évszámot a témához kapcsolódóan (pl.: 1711, 1722–23, 1740–1780, 1780–1790).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (kormányzat, hivatali szervezet, király, jogi viszony, országgyűlés stb.).</p> <p>T Használja a témához tartozó konkrét fogalmakat (felvilágosított abszolutizmus, helytartótanács, udvari kancellária, nádor, törvény, rendelet, úrbéri rendezés, állandó hadsereg stb.).</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a Pragmatica Sanctioban a magyar rendek elismerték a Habsburgok nőági örökösödését, és megállapítja, hogy ezért az uralkodó biztosította a rendi jogokat.</p> <p>T Pl.: bemutatja a magyar ügyekben meghatározó hivatali szerkezetet, és megállapítja, hogy a Habsburg hatalomnak döntő befolyása volt a hivatalok irányítására.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a legfontosabb rendi intézmények az országgyűlés és a vármegyék voltak, és megállapítja, hogy itt érvényesült leginkább a rendek hatalma és/vagy befolyása, vagy az uralkodó befolyása ezekben az intézményekben közvetetten érvényesült (pl. főispán).</p> <p>T Pl.: megállapít a szövegből konkrét intézkedéseket (pl. nádori hivatal, magyarok szerepének növekedése a helytartótanácsban stb.), vagy utal a törvények tartalmára, és megállapítja, hogy ezek a törvények megerősítették a rendi kiváltságokat.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a Habsburg-udvar és a magyar rendek közötti jogi, politikai viszony alakulásának okait és következményeit.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a XVIII. század elején a rendek a szabadságharc előtti időszakhoz viszonyítva kedvezőbb helyzetbe kerültek, vagy értékeli a szatmári békét a magyar rendek szempontjából.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a jogi-politikai helyzetet befolyásolták a bel- és külpolitikai események (pl.: Rákóczi-szabadságharc, osztrák örökösödési háború, rendi ellenállás erősödése), s megállapítja, hogy a</p>	0–12

	<p>Habsburgok a számukra kedvezőtlen politikai helyzetben hajlandók biztosítani a magyar rendi jogokat.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a felvilágosult abszolutizmus időszakában (Mária Terézia uralkodásának második szakasza, II. József uralkodása) a rendi jogok korlátozására és/vagy felszámolására történt kísérlet, és megállapítja, hogy ennek oka, hogy a birodalom modernizációs és egységesítő törekvéseit sértették a meglévő rendi kiváltságok.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy II. József halála után visszaállították a rendi jogokat, és megállapítja, hogy ez összefüggött az európai (francia forradalom) és a magyar (nemzeti ébredés) politikai helyzet megváltozásával.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.</p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Gömbös Gyula miniszterelnöksége (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó feltárja Gömbös Gyula politikai és társadalmi céljait, és a válasz tartalmazza, hogy a végrehajtó hatalom megerősítésére törekedett.</p> <p>A válasz a források felhasználásával a lényegi összefüggésekre utal (pl.: nemzeti egység megteremtése, a válság felszámolása, demagógia alkalmazása).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a bemutatott időszak a trianoni Magyarországra vonatkozik az 1930-as években, és megnevezi Gömbös kormányra kerülésének időpontját (1932), és utal az előzményre: gazdasági világválság (1929-től).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat.</p> <p>T Használja az alábbi általános fogalmakat (társadalom, politika, nemzet stb.), illetve a témához tartozó fogalmakat (nemzeti munkaterv, revízió, kormányprogram, nacionalizmus, irredentizmus, demagógia stb.).</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: rögzíti a szöveg alapján a politikai változásokra utaló elemeket (nemzeti öncélúság hangsúlyozása, „új generációnak... vezére akarok lenni” stb.), és megállapítja, hogy a jogrend fenn-</p>	0–6

	tartása mellett a „vezér” (Gömbös) által irányított állam kialakítása a célja. T Pl.: rögzíti a program alapján Gömbös társadalmi céljait (szociális bajok megszüntetése), és megállapítja, hogy ezek a problémák összefüggtek a gazdasági válsággal, és a Trianon utáni társadalmi problémákkal (nemzeti felemelkedés és revízió ígérete).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó elemzi Gömbös politikai, társadalmi céljait. T Pl.: rögzíti, hogy a politikai életben a váltást is előkészíti a beszéd, és megállapítja, hogy erre utalnak a hagyományos/konzervatív társadalmi rétegek háttérbe szorítására utaló részek, illetve az a szándék, hogy mindenkinek ígér valamit. T Pl.: rögzíti, hogy Gömbös a gazdaság fellendítését és a szociális biztonság megteremtését ígerte, és megállapítja, hogy ezért növekedett meg társadalmi népszerűsége az 1930-as évek elején. T Pl.: rögzíti, hogy Gömbös hosszabb távon egy olasz mintájú (korporatív) államot akart kiépíteni, és megállapítja, hogy ehhez azonban nem voltak meg a megfelelő politikai és társadalmi feltételek.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	Fogalmazása értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, és nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A Kádár-korszak kultúrpolitikája (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a Kádár-korszak kultúrpolitikájának jellemzőit. A válasz lényegre törően mutatja be az ún. „három T”-t. Az elemzés feltárja a kultúrpolitika ellentmondásait (pl. a cenzúra szerepét a hatalom megerősítésében, a legitimitás erősítésében). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Kádár-korszak alatt az 1956 végétől az 1989-ig tartó időszakot értjük. Megemlíti, hogy az ország a keleti tömbhöz tartozott.	0–4
Szaknyelv Alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (kommunizmus, szocializmus, ideológia, értelmiség, kultúra, cenzúra stb.). T Helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (három T = támogat-tűr-tilt stb.).	0–6
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a kádári kultúrpolitikát az ún. „három T” jellemezte, és megállapítja, hogy ez azt jelentette, hogy az alkotások egy részét támogatták, másik részét csak tűrték, az „ellenséges” alkotásokat pedig tiltották.	0–10

	<p>T Pl.: említi, hogy a megelőző korszakhoz képest új vonásnak számított, hogy a kommunista ideológiát nem tükröző alkotások megjelenhettek, és megállapítja, hogy ezeknek az alkotásoknak ugyanakkor politikailag veszélytelennek kellett lenniük.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a rendszerellenes művek csak Nyugaton vagy szamizdatként jelenhettek meg, és megállapítja, hogy ennek oka, hogy ezek a művek a politikai rendszert kritizálták (egypárti diktatúra) vagy a Szovjetuniót bírálták.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy az 1980-as években már egyre több művész kritizálta a rendszert, és megállapítja, hogy ez összefüggött a nemzetközi helyzet változásával, az ellenzéki mozgalmak kibontakozásával is.</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a Kádár-korszak kultúrpolitikájának összetevőit és ellentmondásait.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a kommunista ideológia hegemon szerepe érvényesült a kultúrpolitikában, és megállapítja, hogy a cenzúra nehezen volt átlátható, mert sehol sem írták le működésének szabályait.</p> <p>T Pl.: említi, hogy a korszak kultúrpolitikájának irányítója Aczél György volt, vagy hogy a politika célja a kultúra területén is a kádári szellemhez igazodó lojalitás megkövetelése volt, és megállapítja, hogy a kultúrában is érvényesítették az „aki nincs ellenünk, az velünk van” elvet.</p> <p>T Pl.: említi, hogy a kultúrpolitika ugyan nagyobb szabadságot engedett a korábnál, de a rendőrállami apparátus bevethető volt az alkotók ellen, és megállapítja, hogy a hatalom így ellenőrzése alatt tudta tartani a kultúrpolitikát is.</p> <p>T Pl.: értelmezi a „három T” szerepét a kultúrpolitikában, és megállapítja, hogy a „tűrt” kategória a korszakban folyamatosan szélesedett, de valódi szabadság nem valósult meg a kultúra területén sem.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja az elemzését.</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom a logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16